

Sædegaardseiere. De forffjellige Forslag gaa jo nemlig ud fra den Erkendelse, at det var ønskeligt, at denne Forskjel fjernedes. Nu kan denne Forskjel naturligvis fjernes paa to Maader. Den ene har en større Ret, den Anden en mindre Ret, og Frihed kan da tilveiebringes ved at fratage dem, der have den større Ret, dette større Maal og bringe dem ned til dem, der have det mindre Maal af Testationsret, eller derved, at man løfter dem, der have det mindre Maal, op til dem, der have det større Maal af Frihed, saaledes at den større Frihed tillægges dem Alle. Jeg vedkender mig den Overbensning, at der til en fornøftig og sund Frihedsudvikling ogsaa horer en Udvikling af Testationsretten; det er den engelsk-amerikanske Opfattelse af Frihedsbegrebet. Jeg veed, at det ikke er den franske, men jeg veed, at det er den engelsk-amerikanske, og den vedkender jeg mig. Det er altsaa en Selvfølge, at jeg vilde anse det for uheldigt at tilveiebringe Eigheden ved at trykke ned, hvorimod jeg tror, at Eigheden bør tilveiebringes ved at løfte op. Derester er naturligvis min Stilling til de Forslag, som her foreligge, ligefrem givne. De Forslag, som det samtlige Udvalg har stillet, ser jeg ikke kunne fremfalde nogen væsentlig Betænkelse. Til disse Bemærkninger antager jeg for Tiden at kunne indskrænke mig.

N. Andersen: Jeg hører til dem, som i Almindelighed betragte det ærede Medlem for Bornholms Amts 1ste Valgfreds's (Kisod) Virksomhed her i Thinget med megen Velvilje og særlig hans Bestræbelser for at fremhjælpe de mindre heldige Stillede i Samsundet. Jeg var saaledes imellem dem, som stemte for det ærede Medlems Forslag i saa Henseende ved Finanslovens 2den Behandling; men netop fordi jeg i Almindelighed betragter det ærede Medlems Virksomhed med Velvilje, fandt jeg mig foranlediget til under hans Foredrag at begjære Ordet for at paavise nogle af de efter min Mening store Urigtigheder, hvori det ærede Medlem kom til at gøre sig skyldig. Det ærede Medlem fremhævede som et Argument for sin Betragtning over Endringsforslaget under Nr. 30, at Fæstene i Almindelighed

ere ret velstaaende Folk. Deri kan jeg gjerne samstemme med det ærede Medlem, men jeg skal dog heller ikke undlade at gøre opmærksom paa, at der er hele Godser her i Landet, hvor Fæstene ere alt Andet end velstaaende og ere saaledes satte, baade med Hensyn til Sidsfestning og Landgilde, at de umulig kunne være velstaaende Folk. Men det er jo slet ikke dette, om Fæstene ere velstaaende eller ikke, hvorpaa det kommer an, thi det er jo ikke dem, der er Tale om at give Erstatning, men deres Efterkommere, og i Almindelighed ere Fæstene ikke saa velstaaende Folk, at de kunne efterlade deres Efterkommere saa meget, at disse ogsaa kunne kaldes velstaaende Folk, naar de skulle gaa bort fra Fæstestederne uden at faae den Fordel, man her tilsigter at give dem. Det ærede Medlem mente, at det er Fæstelovgivningens Mand og hele Tankegang, at den Del af Fæstebøndergodset, som Godseieren ikke eier, men som Staten enten i Kraft af sin Overhøjhedsret eller sin Medieendomsret besidder, skal komme den hele Bøndealmue til Gode og ikke disse Familier, som nu sidde ved Fæstestederne. Det forundrede mig nu ikke saa meget, at det ærede Medlem kunde komme til at opfatte Sagen saaledes; thi i hvor høi en Grad jeg end sætter det ærede Medlem, saa tiltror jeg ham dog ikke et saa grundigt Kjenndskab til vor Landbolovgivning, at han jo gjerne kunde komme til at gøre sig skyldig i en saadan Vildfarelse, men det forundrede mig en Del mere, at den samme Betragtning blev lyst i Kulde og Kjøen af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 1ste Valgfreds (C. Nimestad). Jeg skal give det ærede Medlem Ret i, at denne Betragtning i og for sig er theoretisk rigtig, men praktisk taget bliver den en stor Uretfærdighed. Denne Betragtning kunde være fuldstændig rigtig ogsaa i praktisk Henseende den Gang, da saa godt som al Bøndejord her i Landet var Fæstegods, men efterat omtrent de $\frac{1}{7}$ deraf ere gaaede over til Selveieendom, og efterat de forhenværende Fæstere paa disse $\frac{1}{7}$ have kjøbt deres Fæstesteder i Almindelighed eller dog i de fleste Tilfælde paa ret kaalelige Vilkaar, og efterat den ringere stillede Befolkning paa disse Godser derved har faaet den Fordel, at den paa Grund